

לאכול מצה בערב פסח (צל"ח). ועוד יש לפרש, שהאיסור להקריב קרבן במקום שממעט מזמן אכילתו הוא דוקא כאשר ממעט מסוף זמן אכילתו, אבל לא כאשר ממעט מתחילת זמנו, ובחלות מצה בערב פסח אינו ממעט מסוף זמן אכילתו, שהרי בליל הסדר יהיה מותר לאוכלן (צל"ח בצה"ט, ב). ויש שפירש, שכיון שאין יוצאים ידי חובת מצה בליל הסדר בחלות תודה [כמבואר במשנה להלן (לה, א)], אין איסור לאוכלן בערב פסח (מרחשת א, א, ענף ג, ה. ולהלכה, ראה משנ"ב מהד' דרשו תנא הע' 6, שגם מצה שנאפתה בפירוש שלא לשם מצת מצוה, אסור לאוכלה בערב פסח).

ונשחוט - כלומר, מדוע המתנין ולא שחטו אותו ביום שלשה עשר, אבל אין לפרש שקושיית הגמ' היא שישחטו אותו ביום ארבעה עשר, שהרי אין שוחטים תודה בערב פסח כדי שלא להביאה לבית הפסול (מהר"ם; צל"ח).

וניפקינהו ונפקינהו לחולין - שכל זמן שלא נשחטו לא קדשו קדושת הגוף, ומדוע אנו מפסידיים את הלחמים (רש"י). ובדמי הפדיון, יכול לקנות קרבן תודה אחר, או לחם לקרבן תודה אחר (רש"י ד"ה אין מביא). ויש שסובר שאי אפשר לקנות בדמי הפדיון לחם לקרבן תודה אחר, וקושיית הגמ' היא שעדיף לפדות את הלחמים, שמא ימצאו את הקרבן שאבד, ויכולו לקנות בדמי הפדיון לחם לאותו קרבן שהלחם הראשון הופרש עליו (תוס' ד"ה אין, בת' ראשון). ועוד יש לפרש, שקושיית הגמ' היא שכיון שעדיף למעט באיבוד ההקדש ככל האפשר, יחללו את הלחמים על שזה פרוטה, כך שלא יצטרך לאבד אלא הקדש בשווי פרוטה ולא בכל שווי הלחמים [אף שאין להקדש כל תועלת בכך, שהרי בלאו הכי מפסיד את שווי הלחמים, מכל מקום יש לנו למעט באיבוד הקדש] (תוס' שם בת' שני, ע"פ קובץ שיעורים אות סא).

אלא לעולם שנשחט עליהן הובח ונשפך הדם - ואי אפשר לזרוקו, וכיון שנשחט הזבח אי אפשר לפדות את הלחם, אלא צריך להמתין עד שיפסל בלינה ויהיה טעון שריפה (רש"י). ורבי ינאי מעמיד את המשנה כשנשחט הזבח בערב פסח (תוס' רא"ש, בדעת רש"י), שממה שאמר 'כשירות היו', מוכח שלדעתו מותר לשחוט קרבן תודה בערב פסח, ומביאים קדשים לבית הפסול [אלא שעדיין לא נפסלו] (צל"ח בדעת רש"י; מאירי ומהר"ם חלאווה בפי' שני). ומה שרבי יהודה אמר שהיו 'פסולות', אין כוונתו שבכל שנה עושים כן, שהרי לא בכל שנה נשפך הדם של קרבן התודה שנשחט בערב פסח, אלא כוונתו שאף אם נפסלו באופן זה שנשפך הדם, יכולים להניחן ואין צריך שיפסלו בלינה דוקא (תוס' רבינו פרץ). ולא רצה רבי ינאי לפרש כרבי חנינא שנפסלו בלינה, שאם כן יש לשורפן מיד, שמא יבואו לידי תקלה ויאכלום (מהר"ם חלאווה).

ויש שפירש, שגם רבי ינאי סובר שאסור להקריב קרבן תודה בערב פסח, אלא מדובר שהזבח נשחט ביום שלשה עשר ונשפך הדם, ולכן אין החלות נאכלות וטעונות שריפה, וכיון שלא שרפום, נפסלו בלינה, וכעת הגמ' חוזרת ממה שאמר 'כשירות היו', אלא פסולות היו. ואף שמדובר שנפסלו בלינה, הוצרך רבי ינאי להוסיף שנפסלו גם בשפיכת הדם, משום שלא רצה לפרש כרבי חנינא שמתוך שהן מרובות נפסלות בלינה, שלא מסתבר שמחמת ריבויין לא ימצא מי שיאכלן, שהרי מותר לזרים לאוכלן, ולכן פירש שנפסלו בשפיכת הדם, שמתוך שהן מרובות אי אפשר שלא ישפך הדם מאחת מהן (תוס' ד"ה אלא, ותוס' רבינו פרץ, בשם ריב"א).

בכדי חסרון - כשהפירות נחסרו בשיעור שדרכם להיחסר (רש"י). ומדובר שנחסרו בחודש אחד יותר מהשיעור שדרכם להיחסר בחודש לפי החשבון השנתי, ולכן סובר רבן שמעון בן גמליאל שמוכרם בבית דין, אבל אם נחסרו בחודש אחד יותר מהשיעור שדרכם להיחסר בשנה, לדברי הכל מוכרם בבית דין (תוס' ד"ה בכדי; תוס' הרשב"א משאנץ). ויש שפירש, שמדובר שהפירות נחסרו בפחות משנה בשיעור שדרכם להיחסר בשנה שלימה, ולכן סובר רבן שמעון בן גמליאל שמוכרם בבית דין, שכיון שנחסרו בשיעור גדול כל כך, יש לחשוש שיוסיפו להיחסר [אבל אם נחסרו בפחות משנה יותר מהשיעור שדרכם להיחסר בשנה, לדברי הכל מוכרם בבית דין] (ח' הר"ן).

■ להלכה, ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר בפיקדון, יעכבנו עד תחילת שעה חמישית, שמא יבוא הבעלים ויאכלנו, ואם לא בא בעליו ונאסר באכילה [כרבי יהודה], ימכרונו לנכרי. ואם לא מכרו, חייב לבערו בזמן איסורו, ואפילו אם אינו חייב באחריותו (שו"ע א"ח תמג, ב ומשנ"ב שם. וראה במשנ"ב שם פריטס נוספים).

ואם השומר התעצל ולא ביער את החמץ ונשאר ברשותו, נחשב שפשע בשמירתו וצריך לשלם לבעלים את דמיו (משנ"ב שם, יב בשם מג"א שם, ה. וכשהחמץ בעין, ראה שם ובשעה"צ שם, ט). ויש שסובר שאינו נחשב פושע אלא כעין גניבה ואבידה, ואם כן רק אם הוא שומר שכר חייב לשלם (שם, בשם חק יעקב שם, ח). ורוב האחרונים סוברים שבין אם הוא שומר חנם ובין אם הוא שומר שכר פטור, שמצד חיוב השמירה שקיבל עליו חייב רק לשמור את החפץ ולהחזירו בשלימות לבעלים, אבל לא למוכרו ולהוציאו בכך מרשות בעלים, והטעם שצריך למוכרו הוא רק מחמת מצות 'השבת אבידה', ואינו חייב בתשלומין על שלא קיים מצוה זו (משנ"ב שם).

אמאי פסולות - כלומר, כיצד היו מצויות להם בכל שנה חלות תודה פסולות, הרי כהנים זריזים הם, ונזהרו שהחלות לא יבואו לידי פסול (רבינו דוד, וראה צל"ח).

מתוך שהיו מרובות נפסלות בלינה - והביאו פסולות דוקא, אבל כשירות אין להשהותן עד שעה שישיית ולגרום בכך שיאסרו באכילה וישרפו, שאין מביאים קדשים לבית הפסול (מהר"ם חלאווה).

הכא בארבעה עשר עסקינן - והביריתא נקטה לשון אין מביאין תודה 'בחג המצות', לומר שאין מביאים תודה באופן שסוף זמן אכילתה - שהוא יום ולילה - יהיה בתוך חג המצות (מהר"ם חלאווה. וראה רש"י).

וכיון שאין מקריבים קרבן תודה בערב פסח, אין אומרים בו 'מזמור לתודה', שהוא כנגד קרבן תודה (רמ"א א"ח נא, ט. וראה באר היטב שם, י).

וקסבר אין מביאין קדשים לבית הפסול - ולכן אסור להביא קרבן תודה בערב פסח, שנמצא מביאו לידי פסול נותר, לפי שאסור לאכול את חלות החמץ שבו לאחר שש שעות (רש"י). והביריתא נקטה שטעם האיסור הוא 'מפני חמץ שבה', אף שגם את החלות מצה שבה אסור לאכול, שהרי אסור לאכול מצה בערב פסח (ירושלמי פסחים י, א), משום שאיסור זה הוא רק מדרבנן, ובמקום מצות עשה של אכילת קדשים לא העמידו חכמים דבריהם והתירו